

Sota el llum vermell dels laboratoris

A la sala d'exposicions de la Casa de Cultura de Girona s'ha pogut veure l'exposició «De retratistes a fotògrafs», una mostra que ha donat a conèixer l'evolució del món de la imatge fixa, des del seu origen fins avui, per mitjà d'un excel·lent disseny acompanyat d'una bona selecció de peces i de textos.

La sala d'exposicions de la Casa de Cultura de Girona ha sintetitzat l'evolució de l'art de captar les imatges amb una posada en escena

espectacular. L'entrada a la sala estava concebuda com un túnel del temps dominat pels colors negre i vermell, que han caracteritzat els

L'exposició «De retratistes a fotògrafs».

laboratoris fotogràfics tradicionals. A mesura que s'hi avançava s'anava desgranant el discurs expositiu i narratiu de l'exposició, amb títols

ben explícits que feien de separadors dels diferents àmbits, cadascun dels quals incloïa un text breu i una bona selecció de peces, completats puntualment per projeccions o dispositius interactius. Entre les peces hi havia un daguerreotip, diversos ambrotips i ferro-tips, a més d'un nombrós aplec d'imatges sobre paper realitzades amb diferents procediments ja en desús. Al mateix temps, diferents visors estereoscòpics permetien visualitzar imatges dotades de profunditat com per art de màgia, i diverses projeccions d'imatges donaven a conèixer les facetes més importants i més desconegudes de la feina de retratista.

L'exposició va estar oberta al públic durant un mes escàs, del 24 de maig al 23 de juny; crec que molt poc temps, tenint en compte tant el cost del muntatge com l'interès del discurs, un discurs narratiu universal aconseguit amb material local: les diferents col·leccions i fons que es conserven en un arxiu públic, l'Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet.

La catedral de Carner

La nova ruta «Girona escrita, un passeig per la literatura de la ciutat», preparada per la Càtedra Maria Àngels Anglada i estrenada aquest estiu per l'Ajuntament, inclou una breu estada a la catedral per confrontar dues tombes gòtiques amb sengles textos literaris: la de la comtessa Ermessenda, amb una prosa de Steiner, i la del bisbe Bernat de Pau, amb un sonet de Carner.

L'any 1906, Josep Carner va rebre el premi de l'Ajuntament en els Jocs Florals de Girona pel seu tríptic de sonets *Gerunda*. El primer, el més famós, és el que comença amb la cèlebre frase «Girona grisa i fosca, solemne i afinada»; el tercer és dedicat a la Devesa, i el segon es titula prosaicament «El sepulcre del bisbe Bernat de Pau a la Seu de Girona» i diu: «Allà on ja mai s'acosten renous superficials, / allà on es torna greu i augusta tota cosa, / amb confiança règia Bernat de Pau reposa / amb tot el pes de sos alts fets episcopals».

Dos anys abans, en una carta a la poeta mallorquina Maria Antònia Salvà, Carner li trametia un poema de sis estrofes dedicat a una altra obra escultòrica catedralícia, amb un títol igualment llarg i prosaic: «A la Mare de Déu de Gràcia i de Bell-ull, que regna en el claustre de la catedral de Girona». Els versos fan així: «Amb la il·lusió plegada com una ala cansada, / ben nu de tota cosa del món, peñtant l'orgull, / jo vull alçar la meua petita veu que plora / a la Mare de Déu de Gràcia i de Bell-ull». La revista *Presència* va publicar, quan Carner va morir, l'original autògraf i fins llavors inèdit d'aquest poema, que també mereixeria ser donat a conèixer als visitants de la Seu.

Aquesta és la contribució lírica de Carner al patrimoni monumental de la Seu gironina. I encara, com a pòrtic d'entrada, s'hi podria afegir un tercer poema carnerià. Forma part del conjunt *Gironines*, premiat també per l'Ajuntament en els Jocs Florals de 1905, i es titula «A la Mare de Déu de la Bona Mort»: «Sota el fred, la nit, la por, que amenacen, / els homes se'n van a l'eterna sort. / Esteu en finestra i els veieu com passen, / oh Mare de Déu de la Bona Mort!» Ara que la capella de l'arc de Sobreportes ha estat esplèndidament restaurada, seria bo que es recuperés aquesta invocació com un rebuig explícit de la ciutat a l'horror de la pena capital, com el recordatori d'un passat que volem extirpar del present i del futur.

Narcís-Jordi Aragó

FONS EMILI MASSANAS / AIEMB

Saló de retratar del fotògraf Unal, de Girona, c. 1915.

De totes maneres, els qui no hagin pogut anar a veure l'exposició es poden acontentar amb la lectura

del catàleg, on es poden llegir els textos de l'exposició i contemplar-ne les imatges i els objectes, tot i

que certament no es pot comparar ni de bon tros la visualització sobre paper amb l'admiració de l'original. Val a dir que en la impressió s'ha tingut cura d'annotar la mida de cada original i el procediment utilitzat, referències molt infreqüents en les publicacions i que són essencials per acostar-se a la realitat de la peça.

Cal destacar també que en un espai annex es promocionaven els fons de l'esmentat Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet, que conté Fons

de fotògrafs que encara estan en actiu, com Dani Duch, Miquel Ruiz, Jordi Soler o Joan Comalat, i d'altres de ja desapareguts, com Rafael Vilarrubies (1905-1953) o Pablito (1922-1999). Aquests fons tenen un contingut molt important o en alguns casos exclusiu de fotografia de premsa, i converteixen l'Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet en un referent del fotoperiodisme a les comarques de Girona.

Dolors Grau i Ferrando

Dels jocs de daus als Salelles

Hi havia un joc de daus que es deia gresca. S'hi jugava a l'edat mitjana, a tavernes, carrers i places. Les autoritats el prohibien periòdicament, perquè era un joc de diners, i és sobretot gràcies a aquelles ordenacions en què l'anaven prohibint que avui es coneix, perquè els historiadors, en general, són gent seriosa i ocupada que estudia i investiga coses importants i moments clau del passat, però no jocs de daus per fer-se ric o per passar l'estona. A gresca hi jugava Simó sa Fàbrega, clergue beneficiat de Sant Joan de Fàbregues l'any 1332, segons llegeixo en un exemplar de la revista *Cingles*, de Collsacabra. I hi jugava també Pere Ferriol, sagristà de Santa Pellaia, a les Gavarres, el qual, tal com publica Imma Puig i Aleu a *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*, era a Begur a principi d'agost de l'any 1420, quan el bisbe Andreu Bertran va arribar a Santa Pellaia, provinent de Sant Cebrià de Lledó, seguint el recorregut de les visites pastorals que feia. Pere Ferriol havia estat abans sagristà a Begur; és per això que hi era. Però Ferriol és un cognom lligat clarament a Begur; de Ferriol, a Begur, n'hi ha hagut sempre molts: s'ho deia Salvador Raurich i Ferriol, científic, historiador i compositor, i s'ho diu Lluís Puig i Ferriol, especialista en dret civil català. Ferriol, doncs, és un cognom de Begur, mentre que Puig és massa de pertot, un cognom de moltes contrades. Imma Puig, però, dedica aquest seu llibre a Josep Maria Puig Salellas, el seu pare, i Salellas és un cognom lligat clarament al pla de Sant Joan de Cruïlles, conegut també com Salelles o com el pla de Salelles, perquè hi ha can Salelles i el mas Salelles i el torrent de Salelles i, encara, la capella de Sant Joan de Salelles. Fa uns mesos que aquell notari, historiador, articulista, jurista, president de la Fundació Noguera, catalanista, activista i tantes altres coses que va ser Josep Maria Puig Salellas ha mort. Ara repasso un parell de llibres seus que tinc a casa. L'un, *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935)*, el va escriure a partir del seu arxiu familiar, i recull sis segles d'una família relacionada amb aquella part del Baix Empordà i, també, amb Aiguaviva i Girona. El segon, *Catalunya: la penúltima cruïlla*, va editar-lo a Edicions 62 i, tal com hi escrigué a la contraportada, és «un resum d'història de Catalunya, una introducció als fets essencials i al procés que ha anat configurant Catalunya com a nació, amb una atenció al punt de vista jurídic». Puig Salelles començà aquest llibre explicant la vista que es veia des del seu mas del pla de Salelles; hi escrigué que era una tarda agradable, «amb un puntet de tramuntana que anava mancant: al fons, la tira de cases de la Bisbal es projectava sobre les muntanyes, tampoc no gaire importants, que, des de les Gavarres cap al Ter, amb el castell de Begur al mig, ens separava de la mar». Sí, però no gaire. Així com avui nosaltres d'ell, ara que és mort, però que ens ha deixat els seus escrits i els llibres. Lluny, doncs, potser. Però també no gaire.

Xavier Cortadellas